

Backer, Jacob Adriaensz.

(HARLINGEN 1608 - AMSTERDAM 1651)

Woonde vanaf ca. 1612 te Amsterdam. Leerde bij Lambert Jacobsz. te Leeuwarden, daarna bij Rembrandt in Amsterdam. In die stad bleef hij gevestigd, afgezien van een verblijf in Vlissingen in 1638. Portret- en historieschilder.

Lit.: K. Bauch, *Jacob Adriaensz. Backer*, Berlijn, 1926. / M.H.F. Wijnman, 'De afkomst van Jacob en Adriaan Backer', in *Oud-Holland* 43, 1926, blz. 289.

5 Portret van een heer

Inv. nr. 23-1946

Doek, 79 x 65,5 cm. Opschrift r.b.: *Aetatis 66/1632*.

Toest.: goed; hier en daar kale plekken en stopsels, met name in de kop (o.v.)

Röntgenf.: de kop; weefsel. 23 x 22 cm.

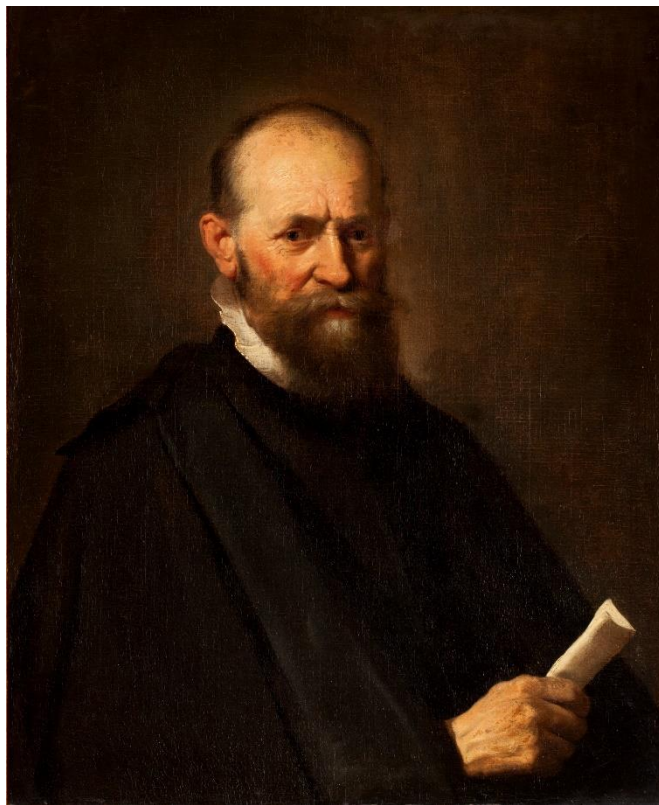
Herk.: Veil. F. de Wildt (Amsterdam), Amsterdam (F. Muller), 30 november 1920, nr. 1050, als: Vlaams meester, 17de eeuw, met uitvoerige bes., voor f. 7400,- aan Bredius.

Lit.: A. Bredius, 'A copy by Bol after a lost portrait by Rembrandt', in *Burlington Magazine* 39, 1921, blz. 18-23, met afb. / MED. 1922, blz. 133. / KNUTTTEL 1926, blz. 8, 39 nr. 9./DE WIT, blz. 13 / A. Blankert, *Ferdinand Bol (1616-1680), Rembrandt's pupil*, Doornspijk 1982, blz. 181, cat. R(ejected attributions), nr. 177A. / SUMOWSKI 1, blz. 199, nr. 51, afb. blz. 254.

Blijkens het opschrift is de man op 66-jarige leeftijd in 1632 geportretteerd. Op de veiling van 1920 werd het doek verkocht als 'Vlaams 17de eeuw'. F. Lugt tekende aan in zijn exemplaar van de veil. cat. (nu op het R.K.D.): 'zeer goed, Rembrandtiek, toch reeds 1632!'. Bredius (1921) dacht eveneens aan het vroege werk van Rembrandt ('just a head cut out of the anatomy lesson of 1632') en kocht het vrij duur om het op zijn gemak te bestuderen. Zijn bevinding was dat het schilderij het handschrift van Ferdinand Bol vertoont. Ter adstructie voegde hij detailafbeeldingen bij van de hand met het papier en van de rechter hand, eveneens met een rol papier erin, van de man op een 'Zelfportret' van Bol, dat zich nu in het museum te Springfield, Mass., U.S.A. bevindt. Bredius' conclusie was dat ons stuk een ca. 1640 door Bol gemaakte kopie zou zijn naar een thans niet meer bekend portret van Rembrandt uit 1632. Bol zou het wellicht gemaakt hebben voor een familielid van de zelf intussen overleden geportretteerde. Ter illustratie van de hoge kwaliteit van het stuk vermeldt Bredius tenslotte, dat diverse kenners er een Rembrandt in zagen.

Sindsdien heet het schilderij in de museumpublicaties een kopie door Bol naar Rembrandt. De aard van Bredius' theorie lijkt mij op hachelijke wijze speculatief. Het stuk heeft, zoals Meier-Siem reeds opmerkte (Röntgenf.), geenszins het karakter van een kopie. En na jarenlange bestudering van het werk van Bol, zie ik te weinig overeenkomsten met diens zekere werk om een toeschrijving aan de meester te kunnen aanvaarden.¹

Het schilderij lijkt van goede kwaliteit. W.L. van de Watering en schrijver dezes kwamen onafhankelijk van elkaar tot het idee dat het zeker Amsterdams zal zijn. Voorts, dat de met nadruk weergegeven rimpels in voorhoofd en handen, gecombineerd met een juiste weke, vloeiende modellering, zeer aan Jacob Backer doen denken. Men vergelijkte diens gem. portretten: 1. 'J. Uytenbogaert, bruikleen aan het Rijksmuseum, Amsterdam (afb. 5A); 2. 'François de Vroude', Berlijn, Gemäldegalerie, cat. 1931, nr. 810B; 3. Dresden, Gemäldegalerie, cat. 1930, nr. 1583 (het oor precies zo gemodelleerd). Met zijn jaartal 1632 zou het zeer goed het vroegst gedateerde werk van Backers hand kunnen zijn.

Addendum 1990: Deze toeschrijving aan Backer werd als 'völlig überzeugend' overgenomen door Sumowski (met afbeeldingen van de genoemde werken).

¹ Verg. A. Blankert, *Ferdinand Bol 1616-1680*, diss. Utrecht 1976 en Engelse editie op.cit., 1982.

Afb. 5A J. Backer, *De predikant J. Uytenbogaert*. Doek, 122 x 98 cm. gem. en gedat. 1638. Bruikleen aan Rijksmuseum, Amsterdam